

ситуації у комунікаційній політиці. Але він підкреслює, що «глобалізація» засобів масової інформації може сприяти пропаганді нестабільності і насильства, так само як раніше вони були одночасно і засобом контролю над свідомістю і зброєю опозиції.

*Анні Добантон
(З французької переклала Світлана Желдак)*

A. Daubenton. Russie. D'un état l'autre. – Éditions de l'Aube, 1995. – 236 p.

Олександр Блок у розпалі незабутнього 1919-го писав про російську літературну більшість: «Результаты получаются печальные – язык у человека газетный, суконный, а выразить он хочет то, что снится изысканнейшему французскому поэту; при этом упускается из виду то, что любой маленький хроникер из «*Matin*» артистичнее, органичнее его, потому что он владеет прекрасным материалом языка, а у нас – одинаково и «*Новое время*», и «*Северная коммуна*», и даже интеллигентная «*Речь*» – нет-нет да и поразит такой необыкновенной безграмотностью, что становится страшно за культуру – неужели она невозвратима, неужели она похоронена под обломками цивилизации!»

Відтак, упродовж чи не століття, нічого не перемінилося: хронікери «*Matin*» (зрештою, пані Анні Добантон – хронікерка «*Monde en cours*», колекції видань, присвячених біжучому світові-часові) пишуть чи не віртуозно, а українська журналістика, успішно успадкувавши світоглядно-лінгвістичні дефекти журналістики російської, віддає не стільки той біжучий процес, скільки «нешасну свідомість» самого журналіста.

Анні Добантон у низці справді віртуозних фейлетонних мініатюр (тут – фейлетон у його автентичному значенні, а не у вигляді погромної радянської сатири покійного «Вечірнього Києва») відтворює найбільш характерну феноменологічну суму російської історії від березня 1993-го, позначеного першими тяжкими конфліктами «законодавчих» і «виконавчих» інститутів, до грудневих парламентських виборів 1995-го, які той конфлікт перевели із площини одвертої громадянської війни у вимір суто риторичний...

Пані Добантон непрозорий кристал тогочасного російського життя повертає всіма його гранями – від, скажімо так, високих аспектів кремлівської політики (зрозуміло, що у своїй високості вони незрідка опиняються нижче рівня безконечно збаламученого моря російської маси) до явищ суто побутових, які, проте, сигналізують про стратегему російської історії «кінця віку» виразніше, аніж пасажі прес-секретарів тієї політики.

Десять розділів книги «Росія. Із однієї держави в іншу» – біля десяти «фейлетонів» у кожному завбільшки в один «листок» цієї книги. Отже, свого роду «Декамерон» російської історії 1993 – 1995 рр. Як відомо, «новела» означає «новина»: сто новин того «декамерона». Патетичних, непатетичних, смішних, страшних, зворушливих, відразливих. Чи не всі «класи», «страхи», групи, середовища суспільства, охопленого

пандемією радикального перетворення. Перетворюється рішуче все: політика, побут, міський екстер'єр, свідомість, дитяча іграшка, мистецтво, провінція, столиця. Президент Єльцин – чоловік, який за «п'ятирічку» свого життя зазнав трансформів, напевне, трохи більше, аніж герой авантюрного роману чи навіть арабської казки. «Парламент», який у стилі всеохопного російського «буффу» кінця 80-х – початку 90-х, входить у найрадикальніший «антиліберальний» метаморфоз, «комуністи», які починають з «інтернаціоналістської» риторики, а закінчують провінційно-імперським націоналізмом фашизоїдного типу. Фашисти, які захищають парламент від «командос» лібералів... Рішуче всі елементи життя, суспільного й індивідуального, виведені поза свою тотожність – і все це помічає безконечно тренувана зіниця паризької хронікерки. Помічає у сотнях виявів, зафіксованих тією зіницею. Один радянський літератор, перебуваючи у «народній» Болгарії, простодушно записав: їв тамтешню бринзу; хочеться плакати – чому у нас такої нема?

Що ж, почекаємо ще століття – може, й у нас з'явиться – якщо не балканська бринза, то журналістика паризького штабу. Але ж В. В. Розанов обіцяв, що у тому столітті газети, напевне, відійдуть, як хрестові походи...

А замість?

Книжка пані Добантон нагадала рецензентові, що серпнева революція 1991-го у Москві розпочалася з того, що тамтешнє міське телебачення емблематично ввімкнуло в ефір відеозапис незрівнянного Жоржа Джінсбера, який виконував «Марсельєзу». З ліберальною демократією у серці, і з «Голуазом» у руці.

Пані Добантон – правнучка великої європейської бабусі – Французької революції. Чи не свідомо вона віддає велетенську суму «сцен російсько-московського життя» 1990-х, які чи не пародійно дублюють «сцени паризького життя» доби народження тамтешньої цивілізації того типу, який там утверджувався від появи тієї ж «Марсельєзи» до злободенних дебатів у французькому парламенті – з приводу «російського боргу». Пані Добантон бачить – і це зрозуміло – виключну бальзаківську мозаїчність становлення російської цивілізації.

А що ж поза нею?

«... Становитися страшно за культуру – неужели она невозвратима, неужели она похоронена под обломками цивилизации!» (О. Блок).

Невже культура буде похована – не під уламками – під елегантними несучими конструкціями цивілізації?

Пані Добантон – майстриня паризького репортажу про нинішній світ, який, всупереч Т. С. Еліоту, закінчується у цьому столітті не «криком», а новою перемогою цивілізації, упереміж з поразкою тоталітарного варварства.

Le vent se leve!.. Il faut tenter de vivre!

Paul Valéry. Le cimetière marin.

(Здіймається вітер! ... Треба якомсь жити.)

Поль Валері. Морський цвинтар

Вадим Скуратівський